

КІМ СКУРАТ

Вядомы беларускі моваснавец і педагог Кім Уладзіміравіч Скурат нарадзіўся 14 студзеня 1938 г. у мястэчку Бягомль Віцебскай вобласці ў сям'і служачага. Бацька – касір дарожна-будаўнічага ўпраўлення – з пачаткам вайны быў мабілізаваны на фронт, дзе прapaў без вестак у каstryчніку 1944 г. Маці доўгі час працавала ў калгасе.

Дзяцінства Кіма Скурата праходзіла ва ўмовах пасляваеннай галечы і бясконцай сялянскай працы. У 1944 г. ён пайшоў у першы клас Бягомльской сярэдняй школы, пасля заканчэння якой у 1954 г. паступіў на літаратурны факультэт (праз два гады рэарганизаваны ў гістарычна-філалагічны) Мінскага дзяржаўнага педагогічнага інстытута імя А. Горкага па спецыяльнасці «Гісторыя, беларуская мова і літаратура» [1, арк. 4, 5]. Калега і сябар К. Скурата Алесь Каўрус у адной са сваіх публікаций успамінаў, што падчас вучобы ў педагогічным інстытуце Кім Уладзіміравіч выявіў цікавасць да навуковай працы і паглыблена вывучаў беларускую мову. Разам з аднакурснікам Валянцінам Рабкевічам ён

напісаў і надрукаваў у газеце «Літаратура і мастацтва» артыкул пра культуру мовы тагачасных радыёперадач.

Атрымаўшы дыплом, К. Скурат настаўнічаў у Іканскай сярэдняй школе Барысаўскага раёна, а таксама ў в. Траскоўшчына і г. п. Ратамка Мінскага раёна. У 1964 г. перайшоў на працу ў Дзяржаўны музей БССР у якасці навуковага супрацоўніка, пазней стаў загадчыкам аднаго з аддзелаў.

Набыты педагогічны і навуковы вопыт дапамог К. Скурату ў 1967 г. паступіць у аспірантуру свайго роднага інстытута на кафедру беларускай мовы. Пасля заканчэння аспірантуры з 1970 г. Кім Уладзіміравіч пачаў працаўца малодшым, а пазней старшым навуковым супрацоўнікам сектара сучаснай беларускай мовы і культуры мовы Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР. Кім Скурат прымаў актыўны ўдзел у выкананні некалькіх навуковых тэм – «Нарматыўная граматыка беларускай мовы» і «Адвартны слоўнік беларускай мовы». Распрацаваў каля тысячы слоўніковых артыкуулаў да «Слоўніка мовы Якуба Коласа».

У студзені 1972 г. Кім Скурат пад кіраўніцтвам прафесара М. Жыдовіча паспяхова абароніў дысертацию на атрыманне вучонай ступені кандыдата філалагічных навук па тэме «Назвы метрычных адзінак у старабеларускай мове (на матэрыйле пісьмовых помнікаў XV–XVII стст.)» [4]. Афіцыйнымі апанентамі выступілі прызнаныя спецыялісты ў галіне гісторыі беларускай мовы У. Аніченка і А. Жновіч. Упершыню ў айчыннай лінгвістыцы на матэрыйле помнікаў старабеларускай пісьменнасці справавога і мастацкага стыляў даследчыкам былі выяўлены слова ў значэнні адзінак вымярэння, вагі, колькасці і ліку; вызначаны найбольш прадуктыўныя спосабы іх утварэння; прасочаны лёс гэтага тэматычнага аб'яднання на працягу гістарычнага развіцця беларускай мовы, а таксама акрэслены асноўныя заканамернасці і працэсы станаўлення і развіцця метрычнай лексікі беларускай мовы. У якасці дадатковай крэйніцы лексічнага матэрыйялу аўтар выкарыстаў тэксты класічных і сучасных яму беларускіх пісьменнікаў (Янкі Купалы, Якуба Коласа, Кузьмы Чорнага, І. Мележа, Б. Сачанкі, Я. Скрыгана і інш.), фальклорна-этнаграфічныя

зборнікі XIX–XX стст., розныя слоўнікі ўсходнеславянскіх моў, запісы палявых дыялекталагічных даследаванняў выкладчыкаў кафедры беларускага мовазнаўства МДПІ.

Праз два гады вынікі даследавання Кім Уладзіміравіч апублікаваў пад рэдакцыяй М. Жыдовіч і А. Жураўскага ў выглядзе манаграфіі «Даўнія беларускія меры (лексічны аналіз)» [3].

У кастрычніку 1977 г. па прапанове прафесара Ф. Янкоўскага К. Скурат пакінуў пасаду ў Акадэміі навук і перайшоў працаваць дацэнтам кафедры беларускага мовазнаўства МДПІ.

У якасці дацэнта К. Скурат працаваў творча і вынікова, выкладаў такія складаныя курсы, як «Уводзіны ў мовазнаўства», «Агульнае мовазнаўства», «Параўнальная граматыка беларускай і рускай моў», шмат гадоў быў куратаром групы, кіраваў стажорамі, удзельнічаў у арганізацыі і правядзенні абласных і рэспубліканскіх алімпіяд па беларускай мове для школьнікаў.

У 1984 г. выкладчыкамі кафедры быў апублікованы калектывны вучэбны дапаможнік для студэнтаў філалагічных факультэтаў пединстытутаў «Сучасная беларуская літаратурная мова» (перавыд. у 1993 г.), у якім Кім Скурат падрыхтаваў раздзел «Фанетыка», дзе ў даступнай форме сістэматызаваў акустычныя і артыкууляцыйныя ўласцівасці гукаў, прааналізаваў асаблівасці ўзаемадзейння гукаў, пазіцыйныя і гістарычныя чаргаванні. У асобных параграфах аўтар ахарактарызаваў паняцці складу, націску, такту, фразы, інтонацыі, а таксама пазнаёміў студэнтаў з асновамі фаналогіі [5, с. 130–149; 6, с. 147–167]. Гэтая кніга да нашага часу карыстаецца заслужанай любою філолагаў і застаецца адным з найбольш запатрабаваных дапаможнікаў па сучаснай беларускай літаратурнай мове.

Важным навуковым дасягненнем К. Скурата стала і выданне аkadэмічнай «Беларускай граматыкі», два раздзэлы другой часткі якой («Складаназалежныя сказы» і «Спосабы перадачы чужа-слоўя») ён напісаў яшчэ падчас працы ў Інстытуце мовазнаўства [2, с. 290–305, 320–323].

Пасля ўтварэння ў 1991 г. у МДПІ факультэта беларускай філалогіі і культуры К. Скурат некаторы час выконваў абязязкі намесніка дэкана па вучэбнай работе.

За поспехі ў выхаванні і навучанні студэнтаў Кім Скурат быў узнагароджаны значком «Выдатнік адукацыі Рэспублікі Беларусь». Аднак сапраўднай узнагародай за шматгадовую плённую навукова-педагагічную працу Кіму Уладзіміравічу стала ўдзячная памяць вучоных-лінгвістаў, якія звяртаюцца да напісанных ім работ, а таксама многіх пакаленняў настаўнікаў роднай мовы, што працуе па ўсёй Беларусі і далёка за яе межамі.

Сэрца Кіма Уладзіміравіча Скурата спынілася 28 кастрычніка 1997 г.

Літаратура

1. Архіў Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка. – Ф. 746. – Вол. 11. – Спр. 220.
2. Беларуская граматыка : у 2 ч. / Акадэмія навук БССР, Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа ; рэд. М. В. Бірыла, П. П. Шуба. – Мінск : Навука і тэхніка, 1935–1986. – Ч. 2 : Сінтаксіс. – 1986. – 327 с.
3. Скурат, К. У. Даўнія беларускія меры (лексічны аналіз) / К. У. Скурат ; рэд.: М. А. Жыдовіч, А. І. Жураўскі. – Мінск : Навука і тэхніка, 1974. – 192 с.
4. Скурат, К. В. Наименования метрических единиц в старобелорусском языке (на материале письменных памятников XV–XVII вв.) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.661 / К. В. Скурат ; Институт языкоznания им. Якуба Коласа АН БССР. – Минск, 1971. – 18 с.
5. Сучасная беларуская літаратурная мова. Лексікалія. Фанетыка. Арфаграфія / М. Ц. Кавалёва [і інш.]. – 2-е выд., дапрац. – Мінск : Вышэйшая школа, 1984. – 190 с.
6. Сучасная беларуская літаратурная мова. Лексікалія. Фанетыка. Арфаграфія / М. Ц. Кавалёва [і інш.]. – 3-е выд., дапрац. і дапоўненое. – Мінск : Вышэйшая школа, 1993. – 206 с.

МІХАІЛ СУЛЕР

Міхаіл (Майсей) Лазаравіч Сулер нарадзіўся 18 красавіка 1909 г. у в. Сямёновічы Уздзенскага раёна ў сям'і мяшчан. На той час у вёсцы было каля 70 двароў, жыхары займаліся сельскай гаспадаркай, сталярнымі, шорнымі, перавознымі, кавальскімі промысламі. Бацькі Міхаіла да рэвалюцыі працавалі сыраварамі, а пазней атрымалі надзел зямлі і жылі з яго апрацоўкі [2, арк. 4]. Пасля заканчэння сярэдняй школы ў 1927–1928 гг. Міхаіл кіраваў працай хаты-читальні ў в. Дудзічы былога Самахвалавіцкага раёна Мінскай вобласці – як гэта прынята было называць у тых часах, быў «избарём».

Педагагічны шлях здольнага маладога чалавека пачаўся ў мя-